

Högsta förvaltningsdomstolen
Box 2293
103 17 STOCKHOLM

HÖGSTA FÖRVALTNINGS-
DOMSTOLEN
Bered Enhet 4

INKOM: 2020-06-18
MÅLNR: 3408-20
AKTBIL: 1

KLAGANDE: Skatteverket, genom Anna Halvarsson KAMMARRÄTTEN
I STOCKHOLM

MOTPART: Mattias Eriksson, 19730610-0574 Ink. 2020 -06- 17
Ombud: Advokat Mattias Schömer Målnr.
Aktbil

ÖVERKLAGAT Kammarrätten i Stockholms dom
AVGÖRANDE: 2020-04-20, mål nr 3970-18

SAKEN: Inkomstbeskattning beskattningsår 2014 m.m.

SKATTEVERKET'S YRKANDE

**HÖGSTA
FÖRVALTNINGSDOMSTOLEN**

Ink. 2020 -06- 18
Mål nr. 3408-20
Aktbil.: 1

Skatteverket yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen meddelar prövningstillstånd.
Skatteverket yrkar vidare att Högsta förvaltningsdomstolen undanröjer kammarrättens och
förvaltningsrättens domar och fastställer Skatteverkets omprövningsbeslut.

Skatteverkets inställning är att hembudsklausulen vid avslutad anställning innebär att de
aktuella köpoptionerna förlorar karaktären av värdepapper. Beskattning ska därmed ske i
inkomstslaget tjänst när köpoptionerna utnyttjas för förvärv av aktier.

GRUND FÖR PRÖVNINGSTILLSTÅND

Som grund för att prövningstillstånd ska meddelas åberopar Skatteverket att det föreligger
starka skäl att få ett prejudikat avseende köpoptioners värdepappersstatus.

Målet rör vilka restriktioner i form av kopplingar till fortsatt anställning som kan accepteras
utan att en köpoption förlorar sin karaktär av värdepapper. I målet har innehavet villkorats
av en hembudsklausul till marknadsvärde vid avslutad anställning.

Såsom framhålls av kammarrätten, har betydelsen av ett sådant villkor inte tidigare prövats
av Högsta förvaltningsdomstolen vad gäller köpoptioner. Däremot finns det praxis avseende
kopplingar till fortsatt anställning vad gäller teckningsoptioner och syntetiska optioner, men
det är oklart hur denna praxis kan appliceras på köpoptioner. Rättsläget kompliceras av att
köpoptioner har likheter både med teckningsoptioner (optionerna ger rätt att förvärva aktier)

och med syntetiska optioner (optionerna utformas i avtal och saknar koppling till aktiebolagslagens (2005:551), ABL, regelverk).

Kammarrätten har, i flera tidigare ärenden, ansett att syntetiska optioner med samma typ av villkor som i detta mål inte utgör värdepapper.¹ Skatteverket delar den uppfattningen och menar att bedömningen av köpoptioner ska göras på samma sätt. Det framgår inte av kammarrättens dom huruvida anledningen till att detta mål har bedömts annorlunda jämfört med de syntetiska optionerna, är att det rör sig om ett annat instrument (köpoption) eller om det har sin grund i avsaknaden av kvalifikationstid eller andra begränsningar i lösentidsperioden.

I SOU 2016:23 (Incitamentsutredningen) framhålls vidare att rättsläget avseende andra instrument än ABL-instrument är svårbedömt och att praxis saknas på området. Det framgår också av förvaltningsrättens bedömning av rätten till ersättning för ombuds-kostnader, att domstolen anser att frågan är svår och av betydelse för rättstillämpningen.

Slutligen kan konstateras att incitamentsprogram är vanligt förekommande och ofta gäller betydande belopp. Då incitamentsprogram kan ha långa kvalifikations- och löptider, kan en osäkerhet i beskattningskonsekvenser bestå under en lång tid. Ett prejudikat skulle ha stor betydelse för att åstadkomma förutsebarhet för skattskyldiga och en likartad beskattning.

GRUNDER FÖR TALAN

1. Utgångspunkten för bedömningen bör vara densamma för köpoptioner som för syntetiska optioner

En köpoptions värdepappersstatus bör enligt Skatteverkets uppfattning bedömas på samma sätt som för syntetiska optioner.

Även om det inte finns en allmängiltig definition av värdepapper, får det anses att ett värdepapper har vissa grundläggande egenskaper; det ska vara fritt överlåtbart samt vara bärare av en självständig rättighet som kan omvandlas i pengar.²

Vad gäller ABL-instrument innebär kopplingen till ABL:s regelverk att det finns en fast civilrättslig syn på instrumentets överlåtbarhet och de rättigheter som följer av innehavet. Detta har i praxis ansetts innebära att det är möjligt att genom sidoavtal införa mer långtgående begränsningar än för andra instrument, utan att värdepappersstatusen går förlorad.³

Liksom syntetiska optioner så saknar köpoptionen koppling till ABL. Villkoren regleras helt genom avtal parterna emellan och det finns inget civilrättsligt regelverk som ger instrumentet dess grundläggande egenskaper.

¹ Kammarrätten i Stockholms domar den 21 november 2013 mål nr 4525--26-12, 4527--28-12 mfl, Kammarrätten i Stockholms dom den 9 september 2014 mål nr 6105-13, Kammarrätten i Stockholms dom den 8 mars 2018 i mål nr 5066-17, Kammarrätten i Stockholms dom den 10 maj 2019 mål nr 6969-18, m. fl.

² Se prop. 1990/91:142 s. 85, SOU 2016:23 s. 118-119.

³ RÅ 2009 ref 86, RÅ 2009 not 206 och RÅ 2010 not 129.

Skillnaden mellan en syntetisk option och en köpoption är att den förra ger rätt till kontanter och den senare till aktier.⁴ Skatteverket kan dock inte se att denna skillnad har någon betydelse för värdepappersstatusen vid förvärvstidpunkten. Det avgörande är om instrumentet vid denna tidpunkt kan anses som fritt överlåtbart och bärare av en självständig rättighet som kan omvandlas i pengar. Om värdet i framtiden realiseras direkt i pengar eller genom förvärv av aktier bör inte ha någon betydelse.

Skatteverket vill i detta avseende också framhålla att ersättningar som erhålls på grund av tjänst är skattepliktiga, oavsett om värdet kommer den anställda till godo genom en kontant betalning (t. ex. lön) eller i annat än kontanter (förmåner), se 11 kap. 1 § inkomstskattelagen (1999:1229), IL. Skatteverket menar därför att utfallet (kontanter eller aktier) inte kan ha en avgörande betydelse för om beskattning ska ske i inkomstslaget tjänst.

2. En återköpsklausul till marknadsvärde vid avslutad anställning innebär att köpoptionen förlorar karaktären av värdepapper

Av praxis framgår att syntetiska optioner kan anses som värdepapper om de är fritt överlåtbara och saknar koppling till innehavarens anställning, se bl.a. RÅ 1997 ref 71 och HFD 2016 ref 86. Samma utgångspunkt bör enligt Skatteverkets uppfattning gälla för köpoptioner (jmf ovan).

Vilka förfoganderättsinskränkningar som kan accepteras för andra instrument än ABL-instrument bör ställas i relation till innehavarens möjlighet att realisera värdet av instrumentet. I SOU 2016:23 (s. 178) uttrycks detta enligt följande:

”De avgöranden som finns [avseende andra instrument är ABL-instrument, Skatteverkets anm.] talar närmast för att praxis på området förutsätter att det ska finnas en ovillkorlig rätt att kunna tillgodogöra sig instrumentets värde för att det ska vara frågan om ett förvärvat värdepapper.”

Frågan blir då vad som avses med en ovillkorlig rätt att kunna tillgodogöra sig instrumentets värde.

Kammarrätten har hänvisat till uttalandet i SOU 2016:23 (s. 326) där utredaren menar att en köpoption som återlöses till marknadsvärde sannolikt skulle accepteras som värdepapper. Skatteverket menar att det inte finns stöd för en sådan bedömning i praxis. Av RÅ 2007 not. 177 framkommer istället att det *inte är tillräckligt* att innehavaren kan realisera marknadsvärdet vid tidpunkten då anställningen avslutas, för att optionen ska anses utgöra ett värdepapper.

RÅ 2007 not. 177 rörde syntetiska optioner med en inledande kvalifikationstid på två år. Efter dessa två år och under den återstående femåriga löptiden, hade innehavaren möjlighet att fritt utnyttja optionen under fyra perioder varje år. Om anställningen avslutades inom dessa fem år, kunde innehavaren endast utnyttja optionen under den närmast följande utnyttjande-perioden. Avstod han förföll optionerna utan betalning. Skatterättsnämnden gjorde bedömningen att innehavaren, på grund av villkoret om fortsatt anställning, inte vid kvalifikationstidens utgång kunde anses ha förvärvat ett värdepapper (dvs en option med en återstående löptid på fem år). Nämnden uttalade att innehavaren genom kravet på fortsatt

⁴ Se RÅ 2003 not. 41.

anställning successivt tjänar in det belopp som följer av optionsvillkoren och därmed bör beskattas för utbetalat belopp i inkomstslaget tjänst. Högsta förvaltningsdomstolen gjorde samma bedömning som Skatterättsnämnden.

Att en innehavare ska ha en ovillkorlig rätt att tillgodogöra sig värdet av ett instrument, måste därmed anses innebära att instrumentets fulla värde ska kunna realiseras oavsett fortsatt anställning. Det ska alltså finnas en möjlighet för innehavaren att själv bestämma när och hur värdet ska realiseras på ett ekonomiskt optimalt sätt, *oberoende av anställningsförhållandet*. Så är inte fallet i det nu aktuella målet.

Om anställningen i det aktuella målet avslutas vid en tidpunkt då värdet på aktien understiger lösenpriset, kommer det inte att vara ekonomiskt motiverat för innehavaren att utnyttja optionen innan uppsägningen. Om så görs, så sker utnyttjandet till överpris. Om optionen inte utnyttjas innan anställningen avslutas, innebär hembudsklausulen att optionen kommer att återköpas till marknadsvärde vid denna tidpunkt. Innehavaren har därmed inte möjlighet att själv bestämma när och hur optionens värde ska realiseras. Såväl möjligheten att utnyttja optionen för förvärv av aktier som möjligheten att ta del av framtida värdeutveckling av optionen under löptiden går förlorad på grund av villkoret om fortsatt anställning (jmf RÅ 2007 not 177).

I det aktuella målet har innehavaren möjlighet att fritt överlåta eller utnyttja köpoptionen under hela löptiden. Om anställningen avslutas måste innehavaren sälja tillbaka optionen till bolaget till marknadsvärde. Att optionen kan utnyttjas från dag ett innebär, såsom motparten har framhållit, att innehavaren i princip kan välja att utnyttja optionen för förvärv av aktier dagen innan han säger upp sig från sin anställning. Avsaknaden av kvalifikationstid och andra begränsningar i lösenperioden har av kammarrätten lyfts fram som en avgörande skillnad jämfört med RÅ 2007 not 177. Skatteverket håller inte med om denna bedömning.

I RÅ 2007 not 177 inföll första kan-tidpunkten direkt efter kvalifikationstidens utgång (fyra utnyttjandeperioder per år under den återstående löptiden), men något värdepapper ansågs ändå inte ha förvärvats ens vid denna tidpunkt. En options grundkonstruktion innebär vidare att optionen inte kommer att utnyttjas av innehavaren innan värdet på aktien uppnår det avtalade lösenpriset, eftersom innehavaren då skulle betala ett överpris för aktien. Detta innebär i praktiken en inlåsningsseffekt för den anställda, även om det inte finns formellt avtalade kvalifikationstider eller begränsningar i lösenperioder.

Att en återköpsklausul till marknadsvärde vid avslutad anställning gör att optionen förlorar sin status som värdepapper stöds också av ett antal kammarrättsdomar om syntetiska optioner från senare år.⁵ I flera av dessa mål saknades formell kvalifikationstid. Exempelvis kan noteras mål nr 5066-17 där det liksom i det aktuella målet saknades kvalifikationstid, men fanns en hembudsskyldighet till marknadsvärde vid avslutad anställning. Krav på anställning och hembud förelåg under hela löptiden. Kammarrätten anförde att innehavaren av optionen i och med hembudsklausulen inte skulle ges rätt att ta del av framtida värdetillväxt under optionens återstående löptid. Rätten till optionen ansågs därmed av kammarrätten vara villkorad av att hon kvarstod i sin tjänst under hela löptiden.

⁵ Kammarrätten i Stockholms domar den 21 november 2013 mål nr 4525--26-12, 4527--28-12 mfl, Kammarrätten i Stockholms dom den 9 september 2014 mål nr 6105-13, Kammarrätten i Stockholms dom den 8 mars 2018 i mål nr 5066-17, Kammarrätten i Stockholms dom den 10 maj 2019 mål nr 6969-18, m.fl.

På dessa grunder anser Skatteverket att avtalsklausulen som ger utfärdaren rätt att köpa tillbaka optionen till marknadsvärde om anställningen upphör, innebär att köptionerna förlorar karaktären av värdepapper.

3. Köptionerna ska beskattas som inkomst av tjänst vid den tidpunkt då de överläts eller utnyttjas för förvärv av aktier

På ovan grunder anser Skatteverket att bestämmelsen i 11 kap 10 § första stycket IL (värdepappersregeln) inte är tillämplig. Då köptionen ger rätt att i framtiden förvärva värdepapper (aktier), bör beskattning ske enligt personaloptionsregeln i 11 kap 10 § andra stycket IL. Beskattning ska därmed ske i inkomstslaget tjänst när köptionen överläts eller utnyttjas för förvärv av aktier.

I övrigt hänvisar Skatteverket till vad verket anført i förvaltningsrätten och kammarrätten.

Anna Halvarsson

